

R.P. Richardi Lyncei ... Vniversa Philosophia Scholastica

Complectens Physicam, siue Scientiam de Corpore naturali

Lynch, Richard

Lvgdvni, 1654

VIII. An vapor & exhalatio inter elementa vel potius inter mixta numerari debeant?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95236](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95236)

30. *tur.* Haftenus Augustinus expressis verbis.
 Assero tertio: elementa, & mixta, quod centro suo propius accedunt, eò velocius, & concitatus mouentur: ita omnes Philosophi, excepto Arriaga ubi supra, & Simplicio lib. 1. de cælo; quorum ille id negat, hic vero in dubium reuocat: ceterum immerito: quia motus violentus non est æqualis in principio, & in fine, sed cum incipit, velocior, & cum desinit tardior: ut in glande ferrea explosa cernere est, quæ propterea cominus grauiorem idum facit, quam eminus. Deinde motus vitalis non est æqualis in principio, fine, & medio; sed celerior in medio, & segnior in principio, & fine: videlicet quia motus ille fit ope spirituum vitalium, quorum magna copia incipiente motu in musculos, & nervos e cordis ventriculo transmitti nequit: finiente vero motu eorum copia diminuitur; eo quod membris agitatione calefcentibus per poros expirent: in medio vero motus magna eorum copia in musculos, & nervos deriuatur, & per poros nondum calefactis nimium membris haud quaquam euanescent: igitur etiam ab æquitate rationis motus naturalis rei in centrum æqualis semper non erit; sed in eo ab utroque nuper commemoratio differt, quod in principio, & medio segnior, in fine verò celerior sit, & quidem triplicis illius motus triplicem inæqualitatem iam iam explicaram perspicue docet Arist. 2. de cælo cap. 6.
31. Assero quarto: elementa, mixtaque in propriis sedibus non grauitant, nec leuantur: ita cum Archimede, & Ptolemæo Mathematici; & cum Aristotele Peripatherici ferme omnes, ut cernere est apud nostros Conimbricenses 4. de cælo. quæ. 2. cap. 6. art. 1. Probatur assertio: quia ideò corpora omnia grauitant, & leuant, ut centro suo coniungantur: ergo centrum assequuta amplius non grauitant, nec leuant: adepto enim fine aliquo, medium ei adipiscendo idoneum, superfluum est, & naturæ minimè consentaneum.

CAPVT VIII.

*An vapor, & exhalatio inter elementa,
 vel potius inter mixta numerari
 debeant.*

32. **V**apor est halitus humidus, & calidus, qui ex aqua solis, ac siderum vi calefacta procedit, & in aeris regionem ascendit: exhalatio est habitus calidus, & siccus, qui ex terra calore solis, ac syderum vtilata proficiscitur: vapor, & exhalatio sunt materia propinqua meteororum: hinc nubes densantur, pluuia eliquantur, ac nebulae noctis interdum amulæ terris incubant: hinc venti vires accipiunt, & magno mundi spatio quasi in aperto liberoque campo prælia miscunt: hinc multiplices in aëre calores elucunt, alique purpurascent, alij reuifcunt, alij luteoli, alij punicej sunt: omnesque omnium oculos amenant, animosque oblectant: hinc tonitruum terrificus fragor, fulminum exitialis furor, cometarum feralis flamma: & si quæ similia subiectus orbis vel horret, vel demiratur.
33. Dissidium ergo est inter Philosophos: an concretionum omnium meteorologicarum materies, vapor nimirum & exhalatio formas substantiales

elementorum sibi vendicent: ita ut vapor ab aqua, & exhalatio à terra specie non distinguantur. Partem affirmatiuam docet Aristoteles lib. 1. Metaphys. cap. 3. ubi vaporem partes aquæ segregatas appellat: eademque ratione exhalationem partes terræ segregatas appellare tenetur. Aristotelem sequuntur Louanienfes, Albertus, Tolerus, & Collegium Conimbricense: quorum sententia mihi etiam probatur, primò: quia prædicti habitus facillimè in elementa, à quibus spirant, resoluuntur: ut cernere est in olla feruentis aquæ cooperta, ubi vapores in operculo refracti in aqua stillas, & guttulas mox conuertuntur: & etiam in iis vaporibus, qui lyderum solisque calore in mediam aeris regionem euecti, ibi in aquas pluuias mox resoluuntur: ergo quia eiusmodi halitus à suis elementis parum, & accidentaliter solum differunt, non vero specificè, & substantialiter: sic aqua calida in frigidam facillè transmutatur, quia aqua calida, & frigida tantum accidentariò differunt: ceterum ignis in lapidem, aut lapidis in ignem haud ita facilis est transmutatio, quia specificè & substantialiter differunt.

Dices: flamma etiam facillimè conuertitur in aërem, & aër in flammam: & tamen flamma, & aër specificè, & substantialiter differunt: ergo similiter in præsentī, &c. Verum hæc obiectio communis argumenti vltimè non enervat: siquidem vapor conuertitur in aquam à seipso, & in absentia alterius aquæ: idque facillimè ut videre est in nubibus, quæ in media regione aeris aquarum aliàs experti, in aquas tamen soluuntur: quod certè percipi nequit, quin vapor eiusdem speciei cum aqua sit: ut aër à semetipso, & in absentia ignis in ignem non conuertitur, flammæque non corripit, aut vice versa: mirum ergo non est: quod aër, & ignis diuersæ speciei, sint quantauis facilitate inuicem commutentur.

Secundò id ipsum suadeo: quia non magis differt leuitate, raritate, & aliis qualitatibus vapor ab aqua ascendens ab aqua, à qua ascendit, quam differt grauitate, densitate, aliisque qualitatibus gelu ab aqua: at aqua substantialiter, & specificè non differt à gelu, in quod concrefcit: ergo neque etiam à vapore, in quem euanescit. Maior suadetur: quia vinum congelatum est substantialiter, & propriè vinum: ergo aqua congelata, &c. Antecedens perspicuum est: quia vinum consecratum, etiam si congeleret, sanguinem Christi retinet: at si propriè, & substantialiter vinum non esset, sanguinem Christi retinere non posset: quæ admodum quia acetum reuera vinum non est, vinum consecratum in acetum conuersum sanguinem Christi minimè retinet. Maior à Paire Suarez 3. p. q. 74. art. 8. disp. 45. sect. 2. tamquam certa pronuntiatur: & probati facillè potest ex Missali Romano in defectibus Missæ: ubi dicitur, si contingat in calice vinum consecratum congelari, debere liquefieri, & consumi tamquam verum sacramentum.

Verùm Auerroes, Philoponns, & alij non pauci arbitrantur, vaporem ab aqua, exhalationem à terra specie differre. Primò, quia vapor, & exhalatio sursum feruntur: terra verò, & aqua deorsum: igitur ob hos diuersos motus non potest non specie differre prædicti habitus à suis elementis: haud secus ac vnum elementum specie distinguitur ab alio, quia verumque diuersos

34.

35.

36.

motus, diuersasque sedes naturales potiuntur. Secundò quia halitus animalis animal non est, vt negari nequit: cur ergo halitus ex terra, & aqua prodeuntes terra, & aqua sint? Respondeo ad primum: quod vapor, & exhalatio sursum ferantur, non ab eorum natura, & exigentia oriuntur, sed à calore & raritate, & leuitate iis extrinsecus vi syderum, solisque impressis: cum autem natura suæ relinquantur, deorsum semper feruntur per modum pluuiæ, roris, pruinae, alteriusve meteor: cum ergo motum naturalem diuersum à suis elementis non fortiantur, sed duntaxat violentum: non est, cur ab iis specie distinguatur. Porro autem vapores, & exhalationes sursum euehi motu non naturali, sed violento; ostendi potest exemplo fumi, qui esto sursum contendat, id tamen habet non ab intrinseco, sed à spiritibus igneis, quos includit: cuius signum est, quia in principio velocius ascendit, in fine verò, & medio segnius, ac tardius: cum tamen, si motu naturali eueheretur, in medio, & fine velocius, & concitatus ferri deberet. Ad secundum respondeo: halitus animalis in animali, à quo procedit, conuerti facile nequit: sicut halitus ex aqua, & terra prodeuntes in eas facile redire possunt: vnde vtrunque eadem ratio non militat.

CAPVT IX.

Quatenus vapor, & exhalatio in meteor. commutentur?

37.

Quod ad aqueas concretiones attinet: vbi vapores ad mediam regionem aeris, astrorum, & præcipue solis calore euehantur, illic peregrinum, aduentitiumque calorem exuunt, & ad naturam frigiditatem se reducunt: quandoquidem enim eiusdem speciei cum aqua sunt, vt cap. præcedenti ostensum est, profectò suapte natura frigidi sunt, & non calidi: ideo verò calorem cum frigiditate commutare facile possunt: quia media aeris regio, præ tertia, & prima, de se frigida est, vt tract. sequenti cap. vlt. exponemus: vnde eiusmodi commutationem naturæ vaporem consentaneam non impedit, sed potius promouet: vapores autem ad frigiditatem suam restituti per eam, & per siccitatem sibi cognatam addensantur: & ita addensati nubes sunt, & appellantur. Quum autem nubes in aquam soluuntur, pluuiæ dicuntur: at sicut in nutritione viuientium quædam partes in rei alitæ conuertuntur substantiam; aliæ vero sunt incapaces eiusmodi conuersionis; & ob id in excrementa facessunt: ita similiter in nubibus quædam partes in aquam abeunt: aliæ vero ad aquam generandam inutiles sunt, & quasi excrementitia terris incubant: atque in nebulam, & caliginem cuncta opacantem conuertuntur.

18.

Porro autem, cum nubes ante mutationem suam in aquam congelatur, præ nimia frigiditate sic gelata in media regione aeris niuis rationem obtinet: & sicut qui regiones boreales incolunt, ob frigiditatem cæli, solique candidi & lactei coloris funt: ita similiter nix merito frigiditatis albescit. Quod si nubes postquam resoluta est in aquam,

& antequam interram decidat, præ nimio frigore congeletur, non nix, sed grando appellatur: haud secus ac aqua telluris congelata glacies vocatur. Quod si vapor subtilis, tenuisque fuerit, & præ remissione caloris in mediam regionem nubium, niuium, grandinumque sedem non attollatur, sed in prima regione consistat: modo in rorem, modò in pruina conuertitur: si enim frigus serenæ noctis vehemens sit, in pruina eiusmodi vaporem congelat; si vero temperatum, in rorem eam conuertit. Dixi serenæ noctis: quia templum pluuiis, ventisque turbatum roris, & pruinae materiam dissipat, eamque nullo modo condescere sinat. Quum autem simul cum vapore illo tenui partes quædam terræ subtiles eleuantur: sane ex multiplici talium partium cum humido tenui commixtione generatur liquor quidam suauissimus, & sapidissimus, qui herbis, foliis, floribus, graminibus, terræque solo exceptus, modo mel, modo cæli sudor, modo syderum salina, modo verò purgantis se aeris succus nuncupatur: quanquam autem nonnulli apud Senecam epist. 64. doceant, mel non à cælo diffuere, sed ad apibus virtute sibi ingenerata generari: ceterum Aristoteli lib. 5. de histor. animal. cap. 22. & reliquis oppositum aridet, nempe mel non ab apibus de rore fieri, sed de cælo elaboratum diffuere, & ab apibus duntaxat colligi: quò allusit Virgilius Georg. lib. 4. ibi.

Protinus aerei mellis caelestia dona.

& Ouidius 12. Metamor. ibi:

Non apis inde tulit collectos sedulo flores.

Quod si vapor ille humido, terreoque subtili admixtus valde excoquatur, & crassitie sua defæcet; efficitur liquor quidam mellei saporis, & candidi coloris, qui in arborum ramis & foliis, & in terræ floribus, herbis, lapidibus, aliisque quibusvis partibus extimis inueniatur, & manna Hebraicè, & syriace appellatur. Et hæcenus de concretionibus aqueis.

39.

Quod autem ad concretiones aëreas attinet, potissimum quæ sunt venti nimirum, qui aut in aëre agitato consistunt, aut certè aeri affines sunt, & colores ij, qui in aëre apparent. Materia ergo ventorum triplex est: siquidem in primis exhalatio calida, & sicca perinane agitata, ventus est, vt cum Aristotele Peripatetici tuerentur: cuius indicium est, igneum calorem in aëre ventos portendere: videlicet quia ignis ille apparens consistit in flagranti, humidaque exhalatione: vapor etiam agitato ventus est, vt docet Collegium Conimbricense tract. 6. Metaphys. cap. 2. vnde venti è mari perflantes humidi sentiuntur: quod vaporibus eos constare indicat. Rursus, aer ipse agitato ventus dici potest, vt cum Seneca lib. 5. c. 6. Stoici tuerentur: quibus etiam fauent D. Isidorus lib. 13. & Damascen. lib. 2. fidei orthodoxæ cap. 6. aer enim agitato perflatur, refrigeratur, desiccatur, omnesque effectus ventorum sibi vindicat: cur ergo ventus dicinequeat? Antecedens autem experientia constat, in aëre per flabellum moto, qui præfatas proprietates sortitur, vt vt ventus non dicatur: tum quia exiguus valde est neclongè latque per regionem aeris diffunditur: tum etiam, quia non naturaliter, sed artificiose ciatur. Hanc rationem subtiliter attingisse mihi videtur Augustinus de quant. animæ cap. 4. ibi: *Nihil aliud, quam istum aërem commotum, ac agi-*

taferre